

Informacja dodatkowa do sprawozdania finansowego Starostwa Powiatowego w Węgrowie

I.	Wprowadzenie do sprawozdania finansowego
1.	Starostwo Powiatowe w Węgrowie
1.1.	Nazwa jednostki
	Węgrów
1.2.	Siedziba jednostki
	Ul. Przemysłowa 5
1.3.	Adres jednostki
	Ul. Przemysłowa 5, 07-100 Węgrów
1.4.	Podstawowy przedmiot działalności jednostki
	Administracja samorządowa
2.	Okres sprawozdawczy
	Roczne sprawozdanie finansowe zostało sporządzone za okres od 01.01.2023 r. do 31.12.2023 r.
3.	Informacja o zawieraniu w sprawozdaniu finansowym danych łącznych
	Nie dotyczy
4.	Przyjęte zasady rachunkowości, w tym metody wyceny aktywów i pasywów oraz amortyzacji
	<p>W roku obrotowym 2023 stosowano zasady wynikające z ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (t.j. Dz.U. z 2023 r. poz. 120 ze zm.), z uwzględnieniem szczególnych zasad wyceny zawartych w rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Finansów z dnia 13 września 2017 r. w sprawie szczególnych zasad rachunkowości oraz planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej (t.j. Dz. U. z 2020 poz. 342).</p> <p>Aktywa i pasywa wyceniono według zasad określonych w ustawie o rachunkowości z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia w sprawie planów kont dla budżetu państwa, budżetów jednostek samorządu terytorialnego, jednostek budżetowych, samorządowych zakładów budżetowych, państwowych funduszy celowych oraz państwowych jednostek budżetowych mających siedzibę poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, z tym, że:</p>

	<ol style="list-style-type: none"> 1. Środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne o wartości początkowej do 10 000zł umarza się jednorazowo a o wartości powyżej 10 000zł – amortyzuje się metodą liniową. Amortyzację środków trwałych nalicza się, stosując stawki określone w ustawie o podatku dochodowym od osób prawnych, a amortyzację wartości niematerialnych i prawnych – stosując stawkę 50% rocznie. 2. Środki trwałe oraz wartości niematerialne i prawne wycenia się według cen nabycia lub wytworzenia, pomniejszone o odpisy amortyzacyjne (umorzeniowe) tj. w wartości netto. 3. Środki trwałe w budowie wycenia się według kosztów pozostających w bezpośrednim związku z ich nabyciem lub wytworzeniem. Wycena obejmuje koszty związane z budową, zakupem, montażem, przystosowaniem, ulepszeniem i nabyciem podstawowych środków trwałych oraz pozostałych środków trwałych stanowiących pierwsze wyposażenie nowych obiektów od momentu rozpoczęcia budowy lub ulepszenia , aż do momentu przekazania zbudowanego lub ulepszanego środka trwałego do użytkowania pomniejszonych o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości. 4. Rzeczowe składniki majątku trwałego wycenia się na dzień bilansowy według ich wartości wynikającej z ewidencji. 5. Należności wycenia się w kwocie wymagalnej zapłaty. Wartość należności aktualizuje się uwzględniając stopień prawdopodobieństwa ich zapłaty zgodnie z art., 35b ust. 1 ustawy o rachunkowości. Należności aktualizuje się metodą wyceny należności na podstawie struktury wiekowej (czasowej) okresów zalegania z płatnością należności, gdzie wielkość odpisu aktualizującego należności uzależniona jest od okresu ich przeterminowania- przyjmuje się, że im starsza należność, tym większe istnieje prawdopodobieństwo, że nie zostanie ona ściągnięta przez jednostkę. Odpisy aktualizujące wartość należności są dokonywane na dzień bilansowy. 6. Zobowiązania wycenia się w kwocie wymagalnej zapłaty. 7. Kapitały (fundusze) własne oraz pozostałe aktywa i pasywa wycenia się w wartości nominalnej. 8. Ze względu na nieistotną wartość nie rozlicza się kosztów w czasie.
5.	Inne informacje
	n/d
II.	Dodatkowe informacje i objaśnienia:
1.	
1.1.	Zmiany wartości grup rodzajowych środków trwałych, wartości niematerialnych i prawnych
	Wartość brutto

Lp.	Określenie grupy składników majątku trwałego	Wartość początkowa brutto - BO roku obrotowego	Zwiększenia			Przemieszczenia wewnętrzne składników majątkowych (+) przyjęcie, (-) przekazanie	Zmniejszenia			Wartość końcowa brutto BZ roku obrotowego
			Nabycie	Aktualizacja	Inne		sprzedaż	likwidacja	inne	
I.	Wartości niematerialne i prawne	2 771 023,88		13 800,00				11 214,92		2 773 608,96
II.	Rzeczowe aktywa trwałe	25 531 691,59								25 531 691,59
1.	Środki trwałe	6 731 490,64								6 731 490,64
1.1	Grunty	697 116,55		134 959,45	2 181 015,00	-2 371 767,00			248 081,80	393 242,20
1.1.1	Grunty stanowiące własność jst przekazane w użytkowanie wieczyste									0,00
1.2	Budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej I, II	3 467 090,85							1 613 201,80	1 853 889,05
1.3	Urządzenia techniczne i maszyny III, IV, VI	1 654 303,68	221 184,77					71 154,76		1 804 333,69
1.4.	Środki transportu VII	275 078,00								275 078,00
1.5	Inne środki trwałe, VIII	637 901,56	24 827,87					54 158,68		608 570,75
2.	Środki trwałe w budowie (inwestycje)	18 800 200,95	46 382 051,21			-60 297 121,84				4 885 130,32
3.	Zaliczki na środki trwałe w budowie (inwestycje)									
Lp.		Amortyzacja (umorzenie)					Wartość netto majątku trwałego			

	Określenie grupy składników majątku trwałego	Stan na początek roku	Umorzenie za rok	Aktualizacja	Inne zwiększenia	Zmniejszenie	Odpisy aktualizujące wartość majątku trwałego	Stan na początek roku BO	Stan na koniec roku BZ
I.	Wartości niematerialne i prawne,	2 771 023,88	0,00			11 214,92		0,00	13 800,00
II.	Rzeczowe aktywa trwałe	3 498 571,91					0,00	3 232 918,73	1 458 830,94
1.	Środki trwałe	3 498 571,91	239 531,06				0,00	3 232 918,73	1 458 830,94
1.1	Umorzenie grunty	0,00						697 116,55	393 242,20
1.1.1	Umorzeni grunty stanowiące własność jst przekazane w użytkowanie wieczyste	0,00							
1.2	Umorzenie budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	1 343 933,25	95 239,63			136 506,78		2 123 157,60	551 222,95
1.3	Umorzenie urządzenia techniczne i maszyny	1 402 983,09	91 320,36			71 154,76		251 320,59	381 185,00
1.4.	Umorzenie środki transportu	169 326,67	35 625,60					105 751,33	70 125,73
1.5	Umorzenie inne środki trwałe	582 328,90	17 345,47			54 158,68		55 572,66	63 055,06

Pozostałe środki trwałe – wartość brutto

Stan na początek roku	Zwiększenie	Zmniejszenie	Stan na koniec roku BZ
978 676,59	253 027,03	130 341,91	1 101 361,71

Pozostałe środki trwałe – umorzenie

Stan na początek roku	Zwiększenie	Zmniejszenie	Stan na koniec roku BZ
978 676,59	253 027,03	130 341,91	1 101 361,71

	<table border="1"> <tr> <th colspan="4">Pozostałe wartości niematerialne i prawne – wartość brutto</th> </tr> <tr> <td>Stan na początek roku</td> <td>Zwiększenie</td> <td>Zmniejszenie</td> <td>Stan na koniec roku BZ</td> </tr> <tr> <td>13 408,97</td> <td>0,00</td> <td>0,00</td> <td>13 408,97</td> </tr> </table>				Pozostałe wartości niematerialne i prawne – wartość brutto				Stan na początek roku	Zwiększenie	Zmniejszenie	Stan na koniec roku BZ	13 408,97	0,00	0,00	13 408,97														
Pozostałe wartości niematerialne i prawne – wartość brutto																														
Stan na początek roku	Zwiększenie	Zmniejszenie	Stan na koniec roku BZ																											
13 408,97	0,00	0,00	13 408,97																											
	<table border="1"> <tr> <th colspan="4">Pozostałe wartości niematerialne i prawne – umorzenie</th> </tr> <tr> <td>Stan na początek roku</td> <td>Zwiększenie</td> <td>Zmniejszenie</td> <td>Stan na koniec roku BZ</td> </tr> <tr> <td>13 408,97</td> <td>0,00</td> <td>0,00</td> <td>13 408,97</td> </tr> </table>				Pozostałe wartości niematerialne i prawne – umorzenie				Stan na początek roku	Zwiększenie	Zmniejszenie	Stan na koniec roku BZ	13 408,97	0,00	0,00	13 408,97														
Pozostałe wartości niematerialne i prawne – umorzenie																														
Stan na początek roku	Zwiększenie	Zmniejszenie	Stan na koniec roku BZ																											
13 408,97	0,00	0,00	13 408,97																											
1.2.	Aktualna wartość rynkowa środków trwałych																													
	Nie dysponujemy																													
1.3.	Kwota dokonanych w trakcie roku obrotowego odpisów aktualizujących wartość aktywów trwałych odrębnie dla długoterminowych aktywów niefinansowych oraz długoterminowych aktywów finansowych																													
	Nie zachodziły przesłanki do dokonania odpisów aktualizujących wartości aktywów trwałych																													
1.4.	Wartość gruntów użytkowanych wieczysto																													
	Nie dotyczy																													
1.5.	Wartość nieamortyzowanych lub nieumarzanych środków trwałych używanych na podstawie umów najmu, dzierżawy, leasingu i innych																													
	Nie dotyczy																													
1.6.	Liczba oraz wartość posiadanych papierów wartościowych, w tym akcji i udziałów oraz dłużnych papierów wartościowych																													
	<table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">Lp.</th> <th rowspan="2">Papiery wartościowe</th> <th colspan="2">Stan na dzień bilansowy</th> </tr> <tr> <th>liczba</th> <th>wartość w zł</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Akcje</td> <td>0</td> <td>0,00</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Udziały</td> <td>3</td> <td>30 000,00</td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Dłużne papiery wartościowe</td> <td>0</td> <td>0,00</td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Inne papiery wartościowe</td> <td>0</td> <td>0,00</td> </tr> <tr> <td colspan="2">SUMA</td> <td>3</td> <td>30 000,00</td> </tr> </tbody> </table>			Lp.	Papiery wartościowe	Stan na dzień bilansowy		liczba	wartość w zł	1.	Akcje	0	0,00	2.	Udziały	3	30 000,00	3.	Dłużne papiery wartościowe	0	0,00	4.	Inne papiery wartościowe	0	0,00	SUMA		3	30 000,00	
Lp.	Papiery wartościowe	Stan na dzień bilansowy																												
		liczba	wartość w zł																											
1.	Akcje	0	0,00																											
2.	Udziały	3	30 000,00																											
3.	Dłużne papiery wartościowe	0	0,00																											
4.	Inne papiery wartościowe	0	0,00																											
SUMA		3	30 000,00																											
1.7.	Dane o odpisach aktualizujących wartość należności																													

Lp.	Rodzaj należności objętej odpisem	Stan na początek roku	Zwiększenia w roku obrotowym	Wykorzystanie	Rozwiązanie	Stan na koniec roku
I.	Należności jednostek i samorządowych zakładów budżetowych	27 677,88	0,00	0,00	27 677,88	0,00
I.1.	Należności długoterminowe	27 677,88	0,00	0,00	27 677,88	0,00
I.1.1.	należności z tytułu użytkowania wieczystego	23 453,52	0,00	0,00	23 453,52	0,00
I.1.2.	należności z tytułu odsetek	4 224,36	0,00	0,00	4 224,36	0,00
I.2.	Należności krótkoterminowe	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
I.2.1.	należności z tytułu usług i dostaw	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
I.2.2.	należności od budżetów	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
I.2.3.	należności z tytułu ubezpieczeń społecznych i innych świadczeń	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
I.2.4.	pozostałe należności, w tym z tytułu podatków	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
II.	Należności finansowe budżetu z tytułu udzielonych pożyczek wykazanych w bilansie z wykonania budżetu	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.8.	Dane o stanie rezerw według celu ich utworzenia					
	Nie dotyczy					
1.9.	Podział zobowiązań długoterminowych według pozostałego od dnia bilansowego terminu spłaty przewidzianego umową					
Lp.	Specyfikacja zobowiązań według pozycji bilansu	Wartość wykazana w bilansie	z tego:			
			powyżej roku do 3 lat	powyżej 3 lat do 5 lat	powyżej 5 lat	
1.	Zobowiązania jednostek i zakładów budżetowych		-	-	-	
2.	Zobowiązania z tytułu pożyczek i kredytów wykazywanych w bilansie z wykonania budżetu	50 997 110,36	1 872 086,00	7 269 429,00	41 855 595,36	
1.10	Kwoty zobowiązań wynikających z umów leasingowych					
	Nie dotyczy					

1.11	Łączna kwota zobowiązań na majątku jednostki ze wskazaniem charakteru i formy tych zobowiązań																										
	Nie dotyczy																										
1.12	Łączna kwota zobowiązań warunkowych																										
	Nie dotyczy																										
1.13	Wykaz istotnych czynnych i biernych pozycji rozliczeń międzyokresowych																										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Lp.</th> <th>Specyfikacja rozliczeń międzyokresowych czynnych według tytułów</th> <th>Kwota w zł</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Ubezpieczenia majątkowe</td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Ubezpieczenia osobowe</td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td>Prenumerata</td> <td></td> </tr> <tr> <td>4.</td> <td>Różnica między wartością otrzymanych finansowych składników aktywów a zobowiązaniami zapłaty za nie</td> <td></td> </tr> <tr> <td>5.</td> <td>Inne:</td> <td>46 866,20</td> </tr> <tr> <td>5.1</td> <td>Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe przychodów z tyt. sprzedaży gruntów Skarbu Państwa rozłożone na raty</td> <td>46 866,20</td> </tr> <tr> <td colspan="2">SUMA</td> <td>46 866,20</td> </tr> </tbody> </table>			Lp.	Specyfikacja rozliczeń międzyokresowych czynnych według tytułów	Kwota w zł	1.	Ubezpieczenia majątkowe		2.	Ubezpieczenia osobowe		3.	Prenumerata		4.	Różnica między wartością otrzymanych finansowych składników aktywów a zobowiązaniami zapłaty za nie		5.	Inne:	46 866,20	5.1	Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe przychodów z tyt. sprzedaży gruntów Skarbu Państwa rozłożone na raty	46 866,20	SUMA		46 866,20
Lp.	Specyfikacja rozliczeń międzyokresowych czynnych według tytułów	Kwota w zł																									
1.	Ubezpieczenia majątkowe																										
2.	Ubezpieczenia osobowe																										
3.	Prenumerata																										
4.	Różnica między wartością otrzymanych finansowych składników aktywów a zobowiązaniami zapłaty za nie																										
5.	Inne:	46 866,20																									
5.1	Rezerwy i rozliczenia międzyokresowe przychodów z tyt. sprzedaży gruntów Skarbu Państwa rozłożone na raty	46 866,20																									
SUMA		46 866,20																									
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Lp.</th> <th>Specyfikacja rozliczeń międzyokresowych biernych według tytułów</th> <th>Kwota w zł</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>3.</td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td></td> <td>....</td> <td></td> </tr> <tr> <td colspan="2">SUMA</td> <td>0,00</td> </tr> </tbody> </table>			Lp.	Specyfikacja rozliczeń międzyokresowych biernych według tytułów	Kwota w zł	1.			2.			3.					SUMA		0,00						
Lp.	Specyfikacja rozliczeń międzyokresowych biernych według tytułów	Kwota w zł																									
1.																											
2.																											
3.																											
																										
SUMA		0,00																									
1.14	Łączną kwotę gwarancji i poręczeń otrzymanych przez jednostkę niewykazanych w bilansie																										
	Nie dotyczy																										
1.15	Kwotę wpłaconych środków pieniężnych na świadczenia pracownicze																										
	<table border="1"> <thead> <tr> <th>Lp.</th> <th>Wyszczególnienie</th> <th>Kwota wypłaconych świadczeń pracowniczych w zł</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1.</td> <td>Odprawy emerytalne i rentowe</td> <td>31 008,00</td> </tr> <tr> <td>2.</td> <td>Nagrody jubileuszowe</td> <td>120 504,66</td> </tr> </tbody> </table>			Lp.	Wyszczególnienie	Kwota wypłaconych świadczeń pracowniczych w zł	1.	Odprawy emerytalne i rentowe	31 008,00	2.	Nagrody jubileuszowe	120 504,66															
Lp.	Wyszczególnienie	Kwota wypłaconych świadczeń pracowniczych w zł																									
1.	Odprawy emerytalne i rentowe	31 008,00																									
2.	Nagrody jubileuszowe	120 504,66																									

	3.	Świadczenia urlopowe	8 267,68	
	4.	Inne: odprawa pośmiertna	0,00	
	SUMA		159 780,34	
1.16	Inne informacje			
2.				
2.1.	Wysokość odpisów aktualizujących wartość zapasów			
	Nie dotyczy			
2.2.	Koszt wytworzenia środków trwałych w budowie			
	Lp.	Specyfikacja	Koszt środków trwałych w budowie w ciągu roku obrotowego	w tym: koszt odsetek koszt różnic kursowych
	1.	Zadania kontynuowane z lat poprzednich i zakończone w danym roku obrotowym	25 242 525,06	0 0
	2.	Zadania kontynuowane z lat poprzednich, ale niezakończone w danym roku obrotowym	61 064,00	0 0
	3.	Zadania rozpoczęte i zakończone w danym roku obrotowym	18 792 083,03	0 0
	4.	Zadania rozpoczęte w danym roku obrotowy, ale jeszcze niezakończone	2 286 379,12	0 0
	SUMA		46 382 051,21	0,00 0,00
2.3.	Kwoty i charakter poszczególnych pozycji przychodów i kosztów o nadzwyczajnej wartości lub występujących incydentalnie			
2.4.	Należności z tytułu podatków wykazanych w sprawozdaniu z wykonania planu dochodów budżetowych			
	Nie dotyczy			
2.5.	Inne informacje			
	Nie dotyczy			
3.	Inne informacje wyżej niewymienione mające istotny wpływ na ocenę sytuacji majątkowej i finansowej oraz wynik finansowy jednostki			

W 2023 r. Starostwo Powiatowe w Węgrowie nie uzyskało dochodów, ani nie poniosło wydatków na przeciwdziałanie COVID-19, natomiast uzyskało dochody z Rządowego Funduszu Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych oraz dokonało wydatków tych środków.

Tytuł prawny oraz rodzaj dochodów	Zrealizowane dochody w 2022 r. (kwota)	Zrealizowane dochody w 2023 r. (kwota)	Różnica pomiędzy rokiem 2023 a 2022	Przyczyny odchyień w roku 2023 w stosunku do roku 2022 - wyjaśnienie
1	2	3	4	5
<i>Rządowy Fundusz Polski Ład : Program Inwestycji Strategicznych</i>	0,00	20 130 497,92	20 130 497,92	Dochody w 2022 r. z Funduszu Polski Ład nie zostały zrealizowane.

Rodzaj kosztów	Zrealizowane koszty w 2022 r. według rodzaju kosztu	Zrealizowane koszty w 2023 r. według rodzaju kosztu	Różnica pomiędzy rokiem 2023 a 2022	Przyczyny odchyień w roku 2023 w stosunku do roku 2022 - wyjaśnienie
1	2	3	4	5
Wydatki COVID, w tym:	0,00	0,00	0,00	Koszty na inwestycje finansowane ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych w 2022 r. nie wystąpiły.
środki ochrony osobistej	0,00	0,00	0,00	
sprzęt do pracy zdalnej	0,00	0,00	0,00	
narzędzia niezbędne do obsługi interesantów	0,00	0,00	0,00	
zamglawiacz z wyposażeniem	0,00	0,00	0,00	
Organizacja Punktów Szczepień Powszechnych	0,00	0,00	0,00	
zapewnienie przewozu dla uczniów do punktu szczepień	0,00	0,00	0,00	
Zajęcia wspomagające dla uczniów - dotacja dla niepublicznej placówki oświatowej	0,00	0,00	0,00	
Koszty inwestycyjne realizowane ze środków Rządowego Funduszu Polski Ład: Programu Inwestycji Strategicznych	0,00	20 130 497,92	20 130 497,92	

Informacja o dochodach uzyskanych ze środków Funduszu Pomocy na realizację zadań na rzecz obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju.

Tytuł prawny oraz rodzaj dochodów	Zrealizowane dochody w roku 2022 (kwota)	Zrealizowane dochody w roku 2023 (kwota)	Różnica pomiędzy rokiem sprawozdawczym, a rokiem poprzednim	Przyczyny odchyień w roku 2023 w stosunku do roku 2022 - wyjaśnienie
1	2	3	4	5
Środki Funduszu Pomocy	1 799 009,86	1 954 496,86	155 487,00	W 2023 r. Powiat otrzymał środki z Funduszu Pomocy w wyższej kwocie, w związku z realizacją zadań przez pewne 12 miesięcy, natomiast w roku 2022 finansowanie zadań ze środków Funduszu Pomocy rozpoczęło się po dniu 24 lutego, tj. po agresji rosyjskiej na Ukrainę.

Informacja o kosztach działań podjętych na rzecz obywateli Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa

Rodzaj kosztów (zadania)	Zrealizowane koszty w roku 2022 (kwota)	Zrealizowane koszty w roku 2023 (kwota)	Różnica pomiędzy rokiem 2023 a rokiem 2022	Przyczyny odchyień w roku 2023 w stosunku do roku 2022 - wyjaśnienie
1	2	3	4	5
1. Zakwaterowanie i wyżywienie	1 004 601,32	1 230 224,05	225 622,73	Wydatki finansowane z Funduszu Pomocy w roku 2023 obejmują okres pełnych 12 miesięcy, natomiast wydatki roku 2022 obejmują okres po dniu 24 lutego, tj. po agresji rosyjskiej na Ukrainę. Wydatki na usługi transportowe zmniejszyły się w związku osłabieniem zjawiska migracji ludności uchodźczej, natomiast wydatki na edukację wzrosły w związku ze zwiększeniem liczby uczniów pochodzenia ukraińskiego.
2. Transport	19 205,43	8 083,20	-11 122,23	
3. Środki czystości i higieny osobistej	93 643,80	103 874,50	10 230,70	
4. Edukacja – wsparcie kształcenia dzieci i młodzieży będącej obywatelami Ukrainy	10 275,00	19 905,00	9 630,00	
Razem	1 127 725,55	1 362 086,75	234 361,20	

Sporządzono: dnia 27.03.2024 r.